

Затверджено на засіданні
кафедри конституційного, міжнародного
та адміністративного права
Протокол №1 від 31.08.2022р.

ПРОГРАМОВІ ВИМОГИ
з навчальної дисципліни «ПОЛІТИЧНА І ПРАВОВА СИСТЕМА ЄВРОПЕЙСЬКОГО
СОЮЗУ»
для студентів другого курсу, галузь знань 08 «Право», освітнього ступеня “бакалавр”
спеціальність 081 «Право», спеціалізація «Міжнародне та європейське право»
на 2022-2023 н.р.

**Змістовний модуль 1. Європейський Союз: загальна характеристика. Основні інституції
Європейського Союзу.**

**Тема 1. Європейське співтовариство та Європейський Союз. Правовий статус держав-
членів ЄС.**

Зародження та розвиток ідеї європейської єдності. Витоки європейської ідеї. Паневропеїзм ХХ сторіччя. Європа на шляху інтеграції. Передумови виникнення європейських співтовариств. Ідеї Монне. План Шумана. Початок європейської інтеграції. Європейське співтовариство вугілля і сталі. Римські договори. Заснування ЄЕС і Євроатому. Маастрихтський договір 1992 р., та утворення Європейського Союзу. Амстердамський договір. Еволюція Європейського Союзу та європейського права. Ніццький договір 26.02.2001 р. Дискусії щодо європейської конституції. Лісабонський договір 2007 р.

Субсидіарність. обов'язки держав-членів щодо Співтовариства. Примусове здійснення обов'язків держав-членів.

Тема 2. Право ЄС: поняття, принципи, джерела, система.

Поняття та визначення права Європейського Союзу. Структура права Європейського Союзу. Співвідношення європейського права та право Європейського Союзу. Право Європейського Союзу в системі міжнародного права. Поняття джерел європейського права. Система джерел європейського права.

Право Європейського Союзу, внутрішньодержавне (національне право) та міжнародне право: співвідношення та взаємодія. Принципи права Європейського Союзу. Первинне законодавство. Визначення первинних джерел. Юридична сила первинного законодавства.

Похідне законодавство. Постанови ЄС. Директива. Ознаки директиви. Транспозиція директив. Рішення. Необов'язкові акти. Прецедентне право Суду Європейського Союзу.

Нетипові акти. Односторонні акти. Договірні акти. Додаткове законодавство. Офіційні угоди. Акти, які ухвалюють держави-члени за спільною згодою. Зовнішні джерела. Угоди, укладені Співтовариством. Угоди, що «пов'язують» Співтовариство. Договори, що укладаються Співтовариствами з міжнародними організаціями і третіми державами.

Співвідношення права Європейського Союзу з національним правом держав-членів. Розподіл повноважень між Співтовариством і державами-членами. Пряма дія Права ЄС. Доктрина прямої дії права ЄС. Умови верховенства права ЄС. Принципи пропорційності та субсидіарності у праві Європейського Союзу. Право ЄС – погляд крізь національну призму.

Юридична сила дії правових норм ЄС. Наслідки верховенства. Адекватне відшкодування. Відповідальність держав в разі порушення права ЄС. Наслідки підсудності. Мінімальна підсудність. Посилена підсудність.

Тема 3. Європейський парламент та Рада Європейського Союзу.

Еволюція Європейського Парламенту. Місце Європейського Парламенту в системі органів Європейського співтовариства. Формування Європейського парламенту. Функції та повноваження Європейського парламенту. Структура й організація роботи Європейського парламенту. Голова Європейського парламенту: порядок обрання та повноваження. Склад та порядок формування Бюро Європейського парламенту. Його повноваження. Комісії Європейського парламенту.

Політичні групи та парламентські комітети. Політичне управління, бюджет і законодавство.

Статус Ради Європейського Союзу. Місце Ради в системі органів Європейського Союзу. Склад і порядок формування Ради Європейського Союзу. Повноваження Ради Європейського Союзу. Повноваження Ради Європейського Союзу: обсяг і зміст. Загальна та спеціальна Рада Європейського Союзу. Посада Голови Ради Європейського Союзу та порядок її заміщення. Комітет постійних представників (КОРЕПЕР). Сесії та засідання Ради. Порядок роботи та прийняття рішень. Особливості прийняття актів у Раді Європейського Союзу на основі одноголосності та кваліфікованої більшості. Прийняття актів у рамках Європейського Співтовариства (або першого стовпа ЄС). Прийняття актів у рамках спільної зовнішньої політики та політики безпеки (СЗБП, або другого стовпа ЄС). Прийняття актів у рамках співробітництва в сфері охорони порядку та кримінального правосуддя(або третього стовпа ЄС). Відповідальність Ради Європейського Союзу.

Тема 4. Європейська комісія. Судові органи Європейського Союзу. Допоміжні інституції Європейського Союзу.

Місце Європейської комісії в системі органів Європейського Союзу. Склад, порядок формування та повноваження Європейської Комісії. Правовий статус членів Європейської комісії. Гарантії їхньої незалежності. Голова Європейської Комісії та його повноваження. Правовий статус заступників голови та комісарів Європейської комісії. Генеральні директорати та інші структурні підрозділи Європейської Комісії. Політична відповідальність Європейської Комісії.

Модель “уряду”. Функції та повноваження. Договірні положення. Законодавчі повноваження Комісії. Делегування функцій Ради та принципи роботи.

Організаційно-правова структура судової системи Європейського Союзу. Основні принципи та правила судового провадження. Порядок формування Суду Європейських Співтовариств. Розмежування юрисдикції Суду Європейських Співтовариств і Суду першої інстанції.

Економічний і соціальний комітет. Комітет регіонів. Науково-технічний комітет Євроатому. Економічний і фінансовий комітет. Комітет митного кодексу. Транспортний комітет. Комітет зайнятості. Функції комітетів.

Банківська система ЄС.

Змістовний модуль 2. Політична і правова складова системи Європейського Союзу

Тема 5. Основні свободи внутрішнього ринку Європейського Союзу.

Поняття внутрішнього ринку в праві Європейського Союзу. Вільний рух товарів. Заборона митних зборів еквівалентних їм платежів. Заборона дискримінаційного внутрішнього оподаткування. Заборона кількісних обмежень. Обмеження експорту.

Вільний рух осіб. Вільний рух працівників. Свобода заснування та економічної діяльності.

Вільний рух послуг. Свобода отримання послуг. Вільний рух капіталів і платежів.

Тема 6. Економічний та валютний союз. Правове регулювання конкуренції на внутрішньому ринку Європейського Союзу.

Правові засади єдиної валютної політики. Правові засади спільної економічної політики. Підстави для економічної та валютної інтеграції.

Правові основи антимонопольної політики та права конкуренції Євросоюзу. Правила конкуренції, що застосовуються до підприємств. Відшкодування шкоди, спричиненої порушенням норм антимонопольного права. Правове регулювання надання державної допомоги.

Тема 7. Транспортне право Європейського Союзу.

Правові основи спільної транспортної політики Євросоюзу. Правове регулювання морського транспорту в Євросоюзі. Правове регулювання повітряного транспорту в Євросоюзі. Правове регулювання автомобільного транспорту в Євросоюзі. Правове регулювання внутрішнього водного транспорту в Євросоюзі. Правове регулювання залізничного транспорту в Євросоюзі. Правове регулювання комбінованого транспорту в Євросоюзі.

Тема 8. Митне та податкове право Європейського Союзу. Торгове право Європейського Союзу.

Поняття митного права. Джерело митного права. Митні збори. Податки з обороту. Акцизи. Сільськогосподарські збори. Демпінгові збори. Митний союз: мета створення, напрями діяльності. Скасування митних зборів між країнами - членами Митного союзу. Опосередковане оподаткування. Загальний митний тариф. Митний кодекс Європейського Союзу. Митна територія. Митні режими. Митні формальності під час ввезення товарів на митну територію Європейського Союзу. Привілейовані операції. Митний борг. Оскарження дій митної влади.

Поняття податкового права Європейського Союзу. Джерела податкового права. Засновницькі угоди. Регламенти. Директиви. Рішення. Рішення суду Європейських Співтовариств. Міжнародний договір.

Правова доктрина. Поняття податкової системи. Види податків. Правове регулювання податків.

Загальна торгова політика і торгове право ЄС. Джерела торгового права ЄС.

Регулювання імпорту товарів. Регулювання експорту товарів. Квотування і ліцензування. Система захисних торгових заходів в ЄС.

Тема 9. Трудове і соціальне право Європейського Союзу.

Основні етапи розвитку трудового та соціального права ЄС. Соціальна політика Європейського Союзу та її основні моделі. Заборона дискримінації в сфері трудового та соціального права ЄС. Охорона праці. Права працівників у разі їх звільнення.

Право працівників Європейського Союзу на участь в управлінні підприємством. Соціальне забезпечення в Європейському Союзі.

Тема 10. Захист прав людини в Європейському Союзі. Право зовнішніх зносин Європейського Союзу. Європейська політика сусідства ((European neighborhood policy).

Становлення та розвиток захисту прав людини в ЄС. Місце принципу поваги прав людини в договорах Євросоюзу з третіми країнами. Європейське громадянство. Хартія основних прав Європейського Союзу. Інституційний механізм Європейського Союзу в сфері захисту прав людини.

Гармонізація законодавства в ЄС. Міжнародна правосуб'єктність Європейського Союзу. Договірна практика Європейського Союзу.

Особливості становлення Європейської політики сусідства. Інструменти європейського сусідства та партнерства. Розвиток східного партнерства ЄС. Переваги Європейської політики сусідства.

Підписання Угоди про партнерство і співробітництво між ЄС та Україною. План дій Україна - ЄС. Підписання Угоди про асоціацію з ЄС 2014 року. Особливості Угоди. Країни-члени Європейської політики сусідства.

Керівник курсу
к.ю.н., доцент кафедри

Албу А.А.